

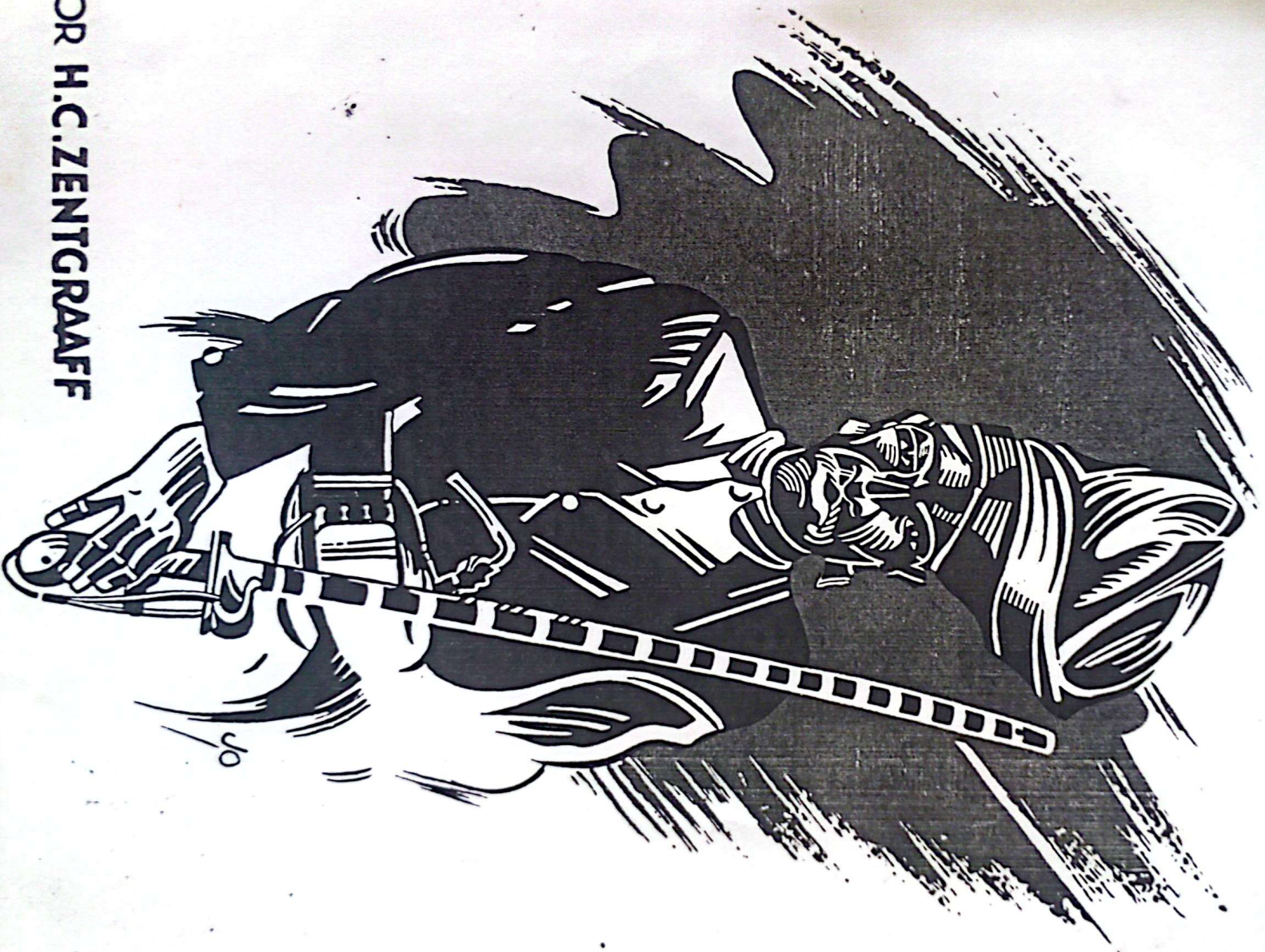
ATJIEH

DOOR
H.C. ZENTGRAAFF

ATTJEF

DOOR H.C.ZENTGRAAF

ATJIEH

AVTJJEH

DOOR H.C.ZENTGRAFF

KANTOR PENGELOLAN PERPUSTAKAAN DAN ARSIP DAERAH KABUPATEN LAMPUNG TIMUR
TGL. TERIMA : 18 Feb 2019
NO. REG : 8125
ASAL : Bantuan

GEDRUKT BIJ
„KONINKLIJKE DRUKKERIJ DE UNIE“, BATAVIA

V A N A T J E H

S T R A A T M A L A K A

OOSTKUST VAN ATJEH

Peusangan

Lhoksumawe

Pantoliloe

Boelohblangara

Diamantpant

INHOUD

	PAGINA
INLEIDING	1
VAN SCHANDE EN VERNEDERING	3
DE VROUWEN	44
HET ADELAARSJONG	86
VERGEELDE BRIEVEN	161
VERHALEN VAN DE BLANG	176
VAN VREEMDE DINGEN	217
HOE TJOET ALI „SJAHD“ WERD	230
VAN DEN SJAHD	243
VAN STERVEN EN BEGRAVEN	265
DE ONBEKENDE „BEER“	280
HET KORPS MARÉCHAUSÉE	291

Inleiding.

In de meeste verhalen over of uit den Atjeh-oorlog is zelden een goed woord over onze vijanden te vinden.

Bijna zonder uitzondering zijn de heldenrollen voor de onzen; de Atjehers die tegen ons vochten zijn „sloebers, vuilbulken”, althans gemeene verraders.

Er was een gering aantal fatsoenlijke Atjehers: zij die zich na weinig, of in 't geheel geen strijd, aan ons onderwierpen. Er waren nog verdienstelijker Atjehers: zij die in onzen dienst traden, en als het pas gaf voor geld hun eigen landgenooten verrieden. Over het geringe aantal dergenen die uit respectabele overwegingen in onzen dienst traden kan hier worden gezwezen.

Voor hen die tegen ons vochten, was geen afkeuring scherp genoeg. Zij waren slecht en onbetrouwbaar, en wij altijd braaf en heldhaftig.

Het was in den grond dezelfde goedkoope eigenwaan als is gematerialiseerd in de figuren op de vier zijden der onsmakelijke „Sieges Säule” in de even onsmakelijke „Sieges Allee” te Berlijn. De vechtende Pruisen, daarop afgebeeld, zien er goed verzorgd uit, zoo niet keurig en een tikje welgedaan. Zelfs in het gewoel eener bestorming staan hun petten en helmen recht op de hoofden, en de uniformen zitten netjes. Zoo gaat het met menschen die voor eene rechtvaardige zaak vechten, en het d u s winnen.

De vijanden: Denen en Franschen, zien er slordig en haveloos uit, en een ziertje onbetrouwbaar. Vele Franschen hebben ingevallen wangen, wellicht door den honger, hetgeen dan zeer tegen hen zou pleiten. Het is duidelijk dat het ongelijk aan hunne zijde is, anders zouden zij wel beter gevoed en gekleed zijn.

Dezelfde goedkoope eigenwaan is voor vele schrijvers over Atjeh de basis hunner beschouwingen. Erkend moet worden, dat juist de officieren en onderofficieren die het vinnigst den Atjeh hebben bestreden, een veel beter oordeel over hem hebben en hiervan meer malen waardeerend getuigden. In hun mond was de uitdrukking „sloebers” niet meer dan een hartige verzamelnaam naar militairen aard, welke hun respect voor den vijand niet tekort deed.

De waarheid is: dat de Atjehers, mannen en vrouwen, in het algemeen schitterend hebben gevochten voor wat zij zagen als hun nationaal of religieus ideaal. Er is onder die strijders een zeer groot aantal mannen en vrouwen die de trots van elk volk zouden uitmaken; zij doen voor de schitterendste van onze oorlogsfiguren niet onder.

Er waren lafaards en verraders onder de Atjehers, en er waren ongeschikten en lafaards onder onze officieren en minderen, menschen met eene bijna pathologische vrees voor den strijd. Doch wat zegt dit tegenover de overgrootste meerderheid onzer officieren, dappere en onversaagde mannen die den krijg voerden met beheerschten moed van het beste allooi?

Ons leger heeft de goedkope trucs van den elgenwaan en de smakeloze geringschatting van den vijand — een vijand die ons meermalen geslagen heeft — niet noodig, en de pres-taties van dit Leger verliezen niets van hare waarde in het licht der waarheid. Integendeel! Dat wij dit dappere en onversaagde volk met zijn prachtige vechtkwaliteiten en weergaloze doodsverachting overwonnen, is te danken aan de superieure eigenschappen onzer mannen, aan de betere aanvoering, de discipline en de systematische training.

De jarenlange guerilla-oorlog is niet gewonnen door eene numerieke meerderheid onzer troepen; bijna altijd waren het kleine eenheden, zwakker dan de vijand, die successen behaalden, dank zij den moed en de vaardigheid onzer mannen die zelfs op het nationale Atjehsche wapen bij uitnemendheid: de klewang, den vijand de baas waren.

Bovenal, onze troepen waren sterk door den heerlijken offensieven geest welke er is ingebracht door mannen als Van Heutsz en Van Daalen en de in hunne school gevormde onderaanvoerders. Het zou ook den kritischen snuffelaar moeilijk vallen, een voorbeeld te noemen van een simpele brigade: hoogstens één „baas” met achtien karabijnen en klewangs, welke, naar behooren geleid en aangevoerd, niet steeds een sterkeren vijand, die het voorrecht der verrassing had en de brigade onder de gunstigste omstandigheden besprong, met bebloede koppen deed afdelzen.

Zóó, man tegen man, dlkwijls: tegen meerdere vijanden, is door onze troepen gevochten, en aan beide zijden zijn staaltjes van groote dapperheid en zelfopoffering getoond. Dan hebben wij voor den vijand geen denigreevende kwalificaties als: verraders en sloebbers, noodig. Integendeel, zij zouden de glorie onzer overwinning schaden, en groot onrecht doen aan een daperen tegenstander. A tout seigneur tout honneur!

Aan beide zijden is gehandeld zooals naar ieders opvatting in den oorlog gebruikelijk is, en hij die niet waarheid en eerlijkheid wil schenden, wachte zich voor de hanteering eener dubbele moraal.

Ik heb in dit boek eenige episoden uit den Atjehkrijg behandeld; ik kon, dank zij de door het Legerbestuur welwillend verleende vergunning, in de militaire archieven zeer belangrijk materiaal raadplegen. Verder won ik informaties in bij velen die in den krijg eene rol van beteekenis speelden, en in Atjeh bij verschillende personen, ook Atjehers. Dit vooral leek mij van belang: ook den Atjeher eens te laten spreken over dezen krijg.

Zoo is er naar gestreefd, deze schetsen historischen grond te geven, en aan beide partijen recht te doen wedervaren. Er zit niet meer romantiek in dan in de gebeurtenissen welke er het onderwerp van uitmaken; alle opsmuk, elk offer aan de fantasie zou de geweldige realiteit slechts schaden.

Het scheen mij toe dat er, na allerlei brallende boekjes over Atjeh, behoefte bestond aan nuchtere verhalen, ontleend aan, en gebaseerd op de feiten, verhalen waarin ook de Atjeher krijgt waarop hij, zonder eenige reserve, recht heeft.

DE SCHRIJVER.